

ONA TILIGA E'TIBOR – KELAJAKKA E'TIBOR

Jumaboyeva Madina Ravshanbek qizi

Nukus davlat pedagogika universiteti 1-kurs talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada millatning borligini ko'rsatigan oynayijahoni bo'lgan o'zbek tilining millatimizning ongida qanday aks etgani va tilimizning kelajak avlodga qanday xizmat qilishi kerakligi haqida fikr bildiriladi.

Kalit so'zlar: til, millat, g'urur, turmush tarsi

Abstract: In this article, an opinion is expressed about how the Uzbek language, which is a mirror of the nation, is reflected in the consciousness of our nation and how our language should serve the future generation.

Key words: language, nation, pride, lifestyle

O'zbek tili kambag'al emas, balki o'zbek tilini kambag'al deguvchilarning o'zi kambag'al. Ular o'z nodonliklarini o'zbek tiliga to'nkamasinlar".

Abdulla Qodiriy

Tarix guvohki, mana bir necha ming yillardan beri ona tilimiz hanuzgacha o'zining ahamiyatini yo'qotmay kelmoqda. O'zbek tilining eng ahamiyatli jihati shundaki, u shunday shirali, har bir quloqqa xush yoqadi, eshitgan inson entikib ketadi. Jonajon tilimiz, shoir Mirtemir aytganidek, yoshligimizdanoq jon-u qulog'imizga singib ketgan. Onalarimiz aytgan allalari-yu, bobobuvarimizdan eshitgan ertak, hikoya, rivoyat va masallar orqali yuragimiz tub-tubigacha kirib borgan, o'z navbatida ona tilimizga, ona vatanimizga muhabbat uyg'otgan.

O'zbekistonning har bir fuqarosi o'z ona tilisini sevadi, uni hurmat qiladi va e'zozlaydi. Chunki aynan shu til orqaligina har qanday millatning qay tarzda yashayotganligini, rivojlanayotganligini, yoki aksincha, orqada qolayotgan va qashshoqlashib borayotganligini bilishimiz mumkin. Shuning uchun ham bejizga: "Til – millat ko'zgusi", - deyishmaydi.

1989 yil 21 oktyabr`. "Davlat tili haqida"gi Qonun qabul qilinib, o'zbek tiliga Davlat tili maqomi berildi. Xalqimizning muqaddas qadriyatlaridan biri bo'lgan ona tilimiz o'zining qonuniy maqomi va himoyasiga ega bo'ldi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida ham Davlat tilining maqomi huquqiy jihatdan mustahkamlab qo'yildi. Shu tariqa o'zbek tili davlatimizning bayrog'i gerbi, madhiyasi kabi qonun yo'li bilan himoya qilinadigan muqaddas davlat ramzlari qatori e'zoz va ehtiromga sazovor bo'ldi. Keyingi yillarda Davlat tilining ijtimoiy

hayotda tutgan mavqeini yanada mustahkamlash maqsadida bir qator ishlar olib borilmoqda. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil

21 oktyabrdagi farmoni bilan O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi apparatining tarkibiy bo'linmasi hisoblangan Davlat tilini rivojlantirish departamenti tashkil qilindi. Bundan ko'zlangan maqsad Davlat tilini rivojlantirish, davlat tilining amal qilishi bilan bog'liq muammolarni aniqlash va bartaraf etish bo'yicha takliflar tayyorlash, o'zbek tilining yozma matni me'yor va qoidalarini ishlab chiqishdan iborat.

Milliy tilimizga, ona tilimizga bo'lgan e'tibor, nafaqat bugungi kunda, balki tarixning barcha davrlarida ham dolzarb ahamiyat kasb etib kelgan. Shu o'rinda bobolarimiz aytgan quyidagi purma'no fikrlarni eslaylik: "Har bir millatning dunyoda borligini ko'rsatadurgon o'yinayi hayoti til va adabiyotdir. Milliy tilni yo'qotmak millat ruhini yo'qotmakdur" (M.Behbudiy). e'tibor beryapsizmi, milliy tilni yo'qotmak millat tilini yo'qotmakka qiyoslanmoqda. Darhaqiqat, tilning ahamiyati, uning mavjudligi har qanday yurt, millat taraqqiyotini belgilab berishi shubhasiz. Ayniqsa, bugungi globallashuv dunyo xalqlarining turmush tarzi umumiylik kasb etgan bir davrda yuqoridagi so'zlarning zalvori ikki hissa ortadi.

Til – millat ko'zgusi, ma'naviyat sarchashmasidir. O'zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti Islom Abdug'anievich Karimov bejizga ona tilimizni: "Jamiki ezgu fazilatlar inson qalbiga, avvalo, ona allasi, ona tilining betakror jozibasi bilan singadi. Ona tili – bu millatning ruhidir" deya e'tirof qilmagan. O'z tilini yo'qotgan har qanday millat o'zligidan judo bo'lishi muqarrar.

Yozuvchi va shoirlarimiz tilimiz haqida ko'plab purma'no hikmatli so'zlarni aytganlar va tilni turlicha ta'riflaganlar. Abdulla Oripov o'zbek tili yo'qolsa, to'tiga aylanib qolishini, erkin Vohidov ona tilimiz o'lmasligini bot-bot ta'kidlaydi. Rasul Hamzatov esa ona tilisi yo'qolsa, hatto o'limga ham rozi ekanligini qalamga oladi.

Ona tilimiz hisoblanmish o'zbek tilini maqtab, uni madh etib, hattoki shu mavzuda qasidalar yozib, qalam tebratgan shoir-u shoirlarimiz nihoyatda bisyor. Masalan, qalami o'tkir shoir Rauf Parfining:

Hayhot, toptaganda arab-u mo'g'ul,

Hayotingning zanjirli yili.

Boshdan ne kechirding mardona o'g'il,

O'zbek tili, o'zbek tili, – deya aytilgan yuqoridagi she'rida yurtimizni ko'chmanchilar istilo qilganda ham, garchi bosib olib, o'z tili, mafkurasini o'rnatishga harakat qilgan bo'lsalar-da, o'zbek millati o'zining eng qimmatli boyligi, ya'ni ona tilisini yo'qotmaganligi aks etgan. Yoki shu voqealarning davomi sifatida Xurshid Davronning quyidagi she'rini keltirishimiz mumkin:

Kelib ketdi necha dunyolar,

Kuldi hayot, yig'ladi o'lim.

Sen deb qurbon bo'ldi bobolar,

Ular ketdi, sen qolding, tilim.

Shu voqealarni eslab, Muhammad Yusufning quyida yozgan she'rini o'qib, beixtiyor o'yga toladi kishi:

Onam "erkam" deb quchganda tunlar yarim,

erkim yo'q deb zirqirardi bir joylarim.

Parovozni hansiratgan bug'doylarim,

Oltinlarim, ma'danlarim, ipaklarim,

Ona tilim, kechir meni, ona tilim.

Shoir keyingi misralarda o'zbek tiliga va uning rivojiga benihoya katta hissa qo'shgan "g'azal mulkingning sultoni" Mir Alisher Navoiyning ona tilimizga bo'lgan chuqur hurmat-ehtiromini quyidagicha qayd qilib o'tadi:

Sen bo'lmasang, nima bizga silliq she'rlar,

Bu dunyoda tili yo'qda dil yo'q derlar.

Bahoying-ku berib ketgan Alisherlar,

Yuragimning to'ridagi so'lmas gulim,

Ona tilim, kechir meni, ona tilim.

Shukur Qurbonning "Ona tilim" qasidasida ona tilining manguiligi, barhayotligi oldida inson umrining bir lahzalik xotira ekanligini ta'kidlanadi:

Sen mangusan, baqosan,

Men esam – o'tkinchi zot.

Sen hamisha bahorsan,

Men – lahzalik xotiro.

Ona tilim, jon tilim.

Vatanimiz mustaqilligining ma'naviy asoslarini mustahkamlash, xalqimiz, avvalo, yosh avlodni milliy qadriyatlarimizga muhabbat va sadoqat ruhida tarbiyalashda o'zbek tilining ahamiyati tobora ortib bormoqda. Allohga behisob shukrlar bo'lsinki, o'zbek tilining shon-shuhrati, obro'si borgan sari yildan yilga oshib bormoqda. Sport, fan, madaniyat va san'at sohasida O'zbekiston yoshlarining sa'y-harakatlari beqiyosdir. Yurt kelajagi bo'lgan biz yosh avlod o'z harakatlarimiz bilan o'zbek tilini butun dunyo tan olishi, uning rivojlanishiga juda katta hissa qo'shishimiz lozim. Shu jumladan, O'zbekiston yoshlari qatorida men ham ona tilimiz softligini saqlash, uni yanada yuksaltirishga o'z hissamni qo'shish uchun astoydil harakat qilaman:

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Saparboyev I. Ona tili va adabiyoti fani bo'yicha o'quvchilarda tayanch kompetensiyalarni shakllantirish yuzasidan yo'riqnoma. – Toshkent, 2014.
2. Turg'unov S.T, Daniyarov B.X, Umaraliyeva M.A, Shodmonova Sh.S, Turg'unova Sh.M, Tojiboyeva H.M. O'qituvchilarning kasbiy mahorat va kompetentligini rivojlantirish. – Toshkent: Sano-standart, 2012.
3. <http://uzedu.uz/>
4. Ona tili, 5-sinf o'quvchilari uchun darslik. – Toshkent: Sharq, 2020.
5. Ona tili, 6-sinf o'quvchilari uchun darslik. – Toshkent: Tasvir, 2017.
6. Hasanboev J. Hozirgi o'zbek adabiy tili. – Toshkent: Ma'naviyat, 2005.
7. Matchanov S. Ona tili o'qitish metodikasi. – Toshkent: Yangiyul Poligraph Service, 2021.
8. Gulomov A. Ona tili o'qitish metodikasi. – Toshkent, 2012. 69-bet.
9. Gulomov A., Ne'matov H. Ona tili ta'limi mazmuni. – Toshkent: O'qituvchi, 1995.